

5 Coğrafya Disiplininde Eril Coğrafyaya İtirazlar ve Coğrafyada Feminizmin Tarihçesi

- ▶ **Tarihsel Süreçte “Mekân”ın Kavramsallaştırılma Pratiklerine Bakış**
- ▶ “Mekân”: coğrafyacılardan uzun yıllardır tartıştıkları, yeniden tanımladıkları ve bu nedenle coğrafya disiplini için kilometre taşı niteliğinde bir kavram (Hubbard vd., 2002; Agnew, 2005; Hubbard, 2005).
- ▶ “Mekân”ın kavramsallaştırılmasının kökleri 1950-1960’lı yıllarda disiplini topyekûn etkileyen kantitatif devrime kadar uzanıyor olsa da bu yılları takiben mekâna ilişkin kavramsal içeriğin değişmesi ve bugünkü bağlamına erişmesi feminist coğrafyanın disiplin içinde yer edinimine pek çok açıdan borçlu gözüküyor.

5 Coğrafya Disiplininde Eril Coğrafyaya İtirazlar ve Coğrafyada Feminizmin Tarihçesi

- ▶ Bir diğer ifadeyle beşeri coğrafyada tarihsel süreç içerisinde mekânsal düşünce geleneğinin değişiminde teorik katkılar ve kavramsallaştırmalar bakımından feminist coğrafyanın özel bir yeri bulunuyor.
- ▶ Dersin bu bölümünde feminist coğrafyanın merkezinde yer alan toplumsal cinsiyet-mekân ilişkisinin hem kavramsal altlığına hem de tartışmaların terminolojiyi anlama- yeniden tanımlama biçimlerini nasıl değiştirdiğine odaklanıyorum.

5 Coğrafya Disiplininde Eril Coğrafyaya İtirazlar ve Coğrafyada Feminizmin Tarihçesi

- ▶ **Fiziksel mekân kavrayışından uzaklaşma çabaları**
- ▶ 1930'lu yılların sonları ile 1950'li yılların başları arasında bölgesel yaklaşım beşeri coğrafyanın hakim ve baskın paradigmasını oluşturuyordu (Peet, 1998). Bu yaklaşım “doğa” ilgili konularda nicel ancak büyük ölçüde deskriptifti. Bölgesel coğrafyacılar dünya çapında farklı alanlara özgü ve onları biricik kılan karakteristikleri belirleyerek bölgeler arasındaki farklılıkları saptamaya çalışıyorlardı (Kitchen, 2006).

5 Coğrafya Disiplininde Eri! Coğrafyaya İtirazlar ve Coğrafyada Feminizmin Tarihçesi

- Bu süreç boyunca beşeri coğrafyacılar “*mutlak mekân (absolutespace)*” kavramını *fiziksel/coğrafi mekânla (physical/geographicalspace)* ilişkilendirerek “basit, uzaklık bakımından ölçülebilir, yalın bir anlama biçimi” üzerinden kullanmaktaydılar (Peet, 1998: 20). Bu nedenle fiziksel mekân, birimler arasındaki uzaklığın mutlaklık üzerinden kavramsallaştırıldığı bir içeriğe sahip bulunuyordu.
- Bu uzaklık ise mil ya da kilometre gibi metrik birimler üzerinden tanımlanmaktaydı ve bu deterministik yaklaşımla bölgesel coğrafyacılar dünya çapında coğrafi bölgeleri tanımlayıp, haritalarını hazırlama konusunda etkin bir çaba ortaya koyuyorlardı (Abler, Adams ve Gould, 1971).

5 Coğrafya Disiplininde Eril Coğrafyaya İtirazlar ve Coğrafyada Feminizmin Tarihçesi

- ▶ Ama 1950'lerin başlarına gelindiğinde bölgesel yaklaşım ciddi eleştirilerden geçmekteydi. Bu süreçte bilim ve bilimsel yöntemlerde meydana gelen çarpıcı paradigma değişiklikleri coğrafya disiplinini de etkileyecek kanalları hazırlıyordu (Peet, 1998). Hemen her eleştiride bölgesel coğrafyanın bilimsel olmadığı, bu yaklaşımla üretilen araştırmaların teorik çerçeveden ve açıklama gücünden yoksun olduğunun altı çiziliyordu.

5 Coğrafya Disiplininde Eril Coğrafyaya İtirazlar ve Coğrafyada Feminizmin Tarihçesi

- ▶ Öte yandan, yeni bilimsel yaklaşım ve yöntemlerin gün geçtikçe disipline sızması, beşeri coğrafyacıların etkili araştırmalar üretebilmeleri için yeni yollar açıyordu.
- ▶ Bu çerçevede yapılan tartışmalar bilimsel yaklaşımı benimsemenin disipline sağlayacağı faydaların onu entelektüel kılmanın ötesinde sistematik, analitik ve açıklayıcı bir güce kavuşturacağını vurguluyordu. Böylelikle 1960'ların sonlarına gelindiğinde beşeri coğrafyacılar pozitivismi benimsemeye başlamalarıyla disiplini "mekânsal bir bilim" çatısı altında yeni bir çerçeveye dayandırıyorlardı (Peet, 1998)

5 Coğrafya Disiplininde Eriil Coğrafyaya İtirazlar ve Coğrafyada Feminizmin Tarihçesi

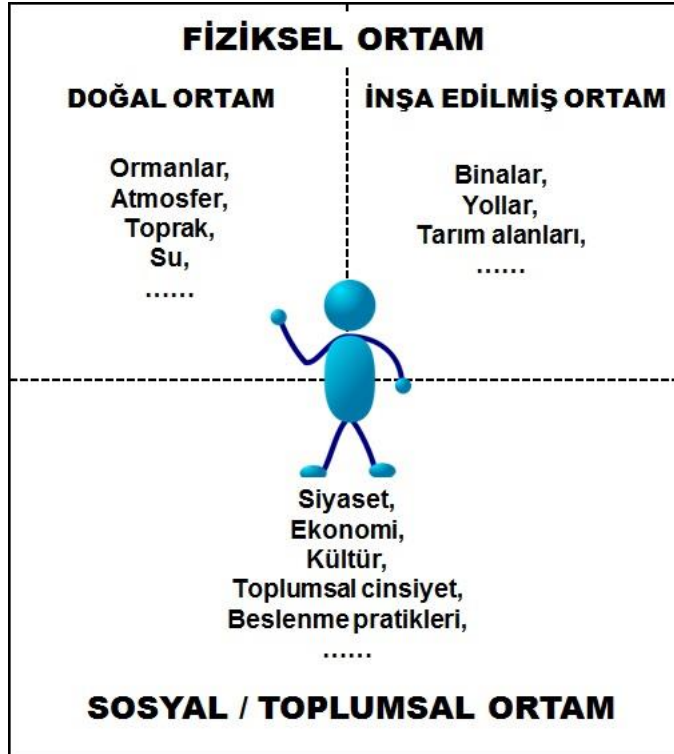
- Bu kapsamda David Harvey'in (1969) "Explanation in geography" başlıklı yazısı bugün olduğu gibi o zamanlarda da oldukça ufuk açıcı görülmekteydi. Pozitivist felsefeden etkilenen beşeri coğrafyacılar sosyal araştırmalarına bilimsel mantık ve yöntemleri uygulamaya başlıyorlardı (Peet, 1998). Bu bilimsel anlayışla donanan beşeri coğrafyacıların insan davranışını ve toplumları yönlendirmekte olan ve evrensel geçerliği olan kuralları açıklamayı benimsemiş olmalarıyla matematiksel ve bilimsel yöntemlerin araştırmalara uyarlanması onlar için bilimsel mantığın esasını teşkil ediyordu (Cloke vd., 1991).

5 Coğrafya Disiplininde Eril Coğrafyaya İtirazlar ve Coğrafyada Feminizmin Tarihçesi

- ▶ Böylece bu genel kurallar coğrafyacıların mekânsal organizasyonu ve örüntüleri açıklama ve gelecekle ilgili tahminlerde bulunma konusundaki yaklaşımlarını ve motivasyonlarını derin bir biçimde etkiliyordu (Kitchen, 2006).
- ▶ Bu kavramada coğrafyayı sadece insan ve doğal ortam arasındaki ilişkiyi açıklamaya çalışan bir bilim dalı olarak tanımlamak büyük bir yanılgıya geri dönmek olurdu. Çünkü insan-mekân arasındaki ilişkiyi açıklayan coğrafya “doğal”, “inşa edilmiş” ve “sosyal/toplumsal” olmak üzere üç tür ortamla da ilgilenmekteydi (**Şekil 1**).

5 Coğrafya Disiplininde Eril Coğrafyaya İtirazlar ve Coğrafyada Feminizmin Tarihçesi

Şekil 1. Mekânsal/Coğrafi ortamın bileşenleri: İnsan ve mekân arasındaki ilişkisel bağlam
Not: Anthamatten ve Hazen, (2010)'den esinlenilerek hazırlanmıştır.